

JĀMEKLĒ ceļš uz brīvību

„ŠO LAIKU VAR LIELISKI IZMANTOT, LAI DAUDZ KO MĀCĪTOS NĀKOTNEI. TAGAD REDZAM, CIK LIELA NOZĪME IR MEDICĪNAS PIEEJAMĪBAS BRĪVĪBAS PAKĀPEI. JO LIELĀKA PIEEJAMĪBA, JO MAZĀKA MIRSTĪBA UN INVALIDIZĀCIJA!” NORĀDA KARDIOLOGS **ANDREJS ĒRGLIS**, PAULA STRADIŅA KLĪNISKĀS UNIVERSITĀTES SLIMNĪCAS KARDIOLOĢIJAS CENTRA VADĪTĀJS, LU MEDICĪNAS FAKULTĀTES PROFESORS.

Šobrīd sasveicinoties, cilvēki bieži vien apjautājas, vai saņemta vakcīna. Tā kā esat vakcinējies, pajautāšu, kuru „firmu” dabūjāt?

Kad sākās vakcinēšana, biju viens no pirmajiem un saņēmu „Pfizer” vakcīnu. Šī, starp citu, ir viena no visdīvainākajām lietām, kas kovidlaikā notikusi. Beidzot mēs sākam vaicāt, ar kādu firmu medikamentiem ārstējamies. Līdz šim ne tikai Latvijā, bet arī citās valstīs neviens ārsts nesauca vārdā zāles pēc kompāniju nosaukumiem, jo to nedrīkstējām darīt. Tagad ministri, valstsvīri un citi par to runā skaļi, tāpēc medicīnas sabiedrībai tagad būs nopietni jāizvērtē šis jautājums, kas, manuprāt, jau sen bija liekulīgs.

Vai bažām par vakcīnu izraisīto trombu veidošanos, jūsuprāt, ir pamats?

Eiropas Zāļu aģentūra, kurai mēs pakļaujamies, izmeklē katru gadījumu, un trombozes patiešām ir atklātas, taču gadījumu skaits procentuāli ir ārkārtīgi niecīgs (3–5%) uz vienu miljonu, turklāt labās lietas daudzkārt pārsniedz sliktās. Tāpat var teikt par jebkuru operāciju. Es pats strādāju ar it kā nevainīgu lietu kā sirds operācija.

Interesants apzīmējums „nevainīgu”.

Jo, ziniet, cilvēki pie tām pieraduši, un arī mums ir tiesu darbi. Cilvēks ārdās, ka pēc sirds operācijas ir zilums. Protams, mēs tālāk nonākam pie jautājuma, kāda cilvēkam ir attieksme pret dzīvi un kādas ir prasības pret medicīnu.

Par kovidu esat teicis, ka tā nav slimība pāri visam un biedēšanai pretī jāliek skaidrošana. Vai ārsti nav sadalījušies divās frontēs?

Tā nedomāju. Jaunie ārsti ir lieli entuziasti, kuri saka, ka bērniem pēc Covid-19 pārslimošanas var attīstīties multisistēmu iekaisumu sindroms, bet tie, kas ilgāk strādājuši, zina, ka tā ir infekcija un vienmēr sezonāli bijusi. Šobrīd kovid mazliet aizvietojis gripu, taču es nesaku, ka kovid ir tas pats, kas gripa. Nekādā gadījumā! Ilgus gadus esam dzīvojuši okupācijas režīmā, un, kā zināms, totalitārā režīmā bija daudz vieglāk cilvēkus savakcinēt, bet tagad piedzīvojam „atsitiena efektu”, kamēr attīstītajās valstīs katru gadu 65–85% cilvēku virs sešdesmit piecu gadu vecuma tiek vakcinēti pret gripu, un Anglija ir priekšgalā. Daudzos pētījumos ir pierādīts, ka saslimstība ar gripu ļoti ietekmē kardiovaskulāro mirstību, līdz ar to vakcīna pret gripu ievērojami samazina kardiovaskulāro un arī onkoloģisko mirstību. Mums šīs vakcinācijas sistēmas ļoti trūkst, diemžēl pa šiem gadiem neesam mācējuši to radīt, un tas ir jāatzīst. Pat ja tas skan kā pārmetums, tad tikai tādēļ, ka mūsu valsts aug un joprojām reaģējam uz kairinājumu, nevis proaktīvi rīkojamies. Jo, kāpēc jāceļ slimnīcas un universitātes, ja labāk varam kaut ko apēst šodien?

DOSJĒ

DR. MED. ANDREJS ĒRGLIS
Kardiologs, Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Latvijas Kardioloģijas centra vadītājs, Latvijas Zinātņu akadēmijas viceprezidents

- Savulaik mācījies Rīgas 1. vidusskolā, studējis Rīgas Medicīnas institūta Ārstniecības fakultātē (1983–1989). Zināšanas papildinājis Stenforda universitātē ASV (1993) un Monaša universitātes Medicīnas centrā Melburnā, Austrālijā (1994)
- Savā ārsta pieredzē kopā ar kolēģiem īstenojis daudzas sarežģītas un unikālas operācijas un joprojām turpina operēt
- Latvijas Universitātes Kardioloģijas un reģeneratīvās medicīnas institūta direktors, LU Medicīnas fakultātes profesors
- Latvijas Kardiologu biedrības prezidents
- Amerikas Kardiologu koledžas un Eiropas Kardiologu biedrības īstenais loceklis
- Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni
- Legēndārā latviešu ķirurga un Latvijas veselības aprūpes sistēmas veidotāja Paula Stradiņa mazdēls
- Ar sievu Māru, kura arī ir ārste, laulībā dzīvo jau gandrīz 40 gadu
- Divu pieaugušu dēlu – Kristapa un Mārta – tētis
- Mazmeitiņai Elīzai – divi gadi, mazdēlam Ernestam – seši gadi



Savulaik man intervijā stāstījāt, ka ikdienu uztverat emocionāli, taču „tā kā mums dzīvē paredzēti gan kalni, gan aizas, jāiemācās laisties it kā pāri viļņiem”. Kā jūs pēdējā gada laikā jūtaties?

Labi! Manuprāt, daudz kas atkarīgs no paša attieksmes. Darba ir daudz vairāk nekā iepriekš, taču šis kovida laiks ļāvis ļoti daudzas lietas sakārtot. Mana dzīve vienmēr bijusi saistīta ar internacionālu pētniecību un idejām ārpus Latvijas, jo zinātne šodien vairs nav viena zinātnieka rokās un pasaulē visi procesi turpinās – pētījumi notiek nemitīgi. Lai gan tagad daudz mazāk tiekamies, ir attālinātās formas.

Esat apradis ar šo zoom pasauli?

Nelaime ir tā, ka cilvēki, pierodot pie attālinātās formas, grib biežāk runāt, lai gan domāju, ka tas ir daudz nelietderīgāk. Daudzas lietas tiešām ir ļoti labi izdarāmas, bet, manuprāt, internetā esam daudz par daudz un daudz kas tur nav iespējams, tāpēc cilvēki jūk prātā. Lasīt lekcijas, neredzot zāles reakciju... Nu, tas nav normāli. Tad jau nevajag arī precēties! Apsēžas katrs savā istabā, skatās zūmā un dara, ko grib... Tas nav dabiski, un tam ir jāpazūd. Tagad mēs varam paskatīties viens otram acīs, redzu, ka jūsu acis smaida, lai gan esat apsējusies ar tiem „lakatiem” kā arābu meitene. Man viena sieviete teica, ka viņai ļoti patīk valkāt masku, jo varot nerādīt, ko viņa īstenībā domā. (Smejas.) Vēl īpatnēji ir tas, ka jau gadu neesmu izbraucis no valsts, un kopš 1995. gada man tas ir kaut kas neiedomājams, jo līdz šim katru nedēļu braucu uz operācijām, konferencēm, lekcijām. Un, zini, man nekur vairs negribas braukt! Kad iedomājos, ka atkal būs jāatjauno visas tās muļķības ar lidošanu ik nedēļas nogali...

Varbūt pēc kovidlaika patiešām daudz ko vairs negribēsīm?

Bet varbūt tas ir liekais, ko atmetīsim, no kā atteiksimies? Būs interesanti pavērot. Sabiedrība mainās, lai gan do-

māju, ka stadioni atkal būs pilni. Raimondam Paulam – man noteikti viņš jāpiemin! – vienmēr koncerti būs pilni. Viņš gan saka, ka man esot latviskā skaudība, un es nenoliedzu, bet tad aizsūtu viņam, ka man arī lekcijā bija pilna zāle. (Smejas.) Bet, kā jau teicu, beidzas kari, beidzas pandēmijas, stadioni būs pilni un viss sāksies no jauna. Tāpat kā saule riet un saule lec!

Pirms tam ieminējāties, ka darba šobrīd ir vairāk nekā agrāk. Kāpēc?

Jo ir daudz sarežģītāk strādāt. Neskatoties uz visiem provokatoriem un nenormālajiem, man citu vārdu nav, kas izplata murgus, uzskatu, ka Latvijas ārsti un latviešu tauta šajā laikā bijusi ļoti organizēta. Tas ir stāsts par to, ka mēs „gribam būt kungi mūsu dzimtajā zemē, mēs gribam šepaši sev likumus lemt”. Un paskatieties, kā notiek ģimenes ārstu darbs! Neviens nav atcēlis citas slimības, lai gan interesanti, ka daudzas slimības kara laikos un krīzes ekstrēmās apstākļos samazinās, jo organisms mobilizējas. Protams, vēl arī roku mazgāšana! Lai cik tas šausmīgi skanētu, ķirurģija milzīgā tempā vienmēr attīstījies tieši militāro

konfliktu laikā. Traumas, infekcijas... Un infekcijas taču nav nekas jauns! Patiesībā ir otrādi – mēs par tām bijām mazliet aizmirsuši. Viena no manām vecmāmiņām – profesora Stradiņa kundze, Ņina Stradiņa Mališeva, ļoti daudz mums stāstīja, kā, būdama jaunā ārste, braukusi uz Astrahaņu cīnīties ar tīfu, holeru. Ja palasām Albēra Kamī „Mēri”, var redzēt, ka infekcijas nav nekas jauns. Kāpēc Stradiņa slimnīcā ir tik daudz mājiņu? Vienkārša iemesla dēļ – lai neizplatītos infekcija! Diemžēl vairs nav Arņa Vīksnas (latviešu medicīnas vēsturnieka – aut.), un mēs jaunajiem nemācām tik daudz medicīnas vēsturi kā iepriekš, kas, starp citu, ir slikti. Līdz ar antibiotiku ēras attīstību infekcijas samazinājās. Pasaulei likās, ka tā ir uzvarējusi infekciju, sāka runāt par superinfekcijām, antibiotiku rezistencēm, taču ikdienā, trīsdesmit gadu strādājot ar ļoti daudziem septiskiem pacientiem, varu teikt, ka procentuāli ir relatīvi maz šādu gadījumu. Par vīrusiem aizmirsām, un tagad atkal esam tur nonākuši. Bet tas ir normāls evolūcijas process. Un atzīsim – Latvija ir izgājusi ar ļoti sausām kājām! Mazliet iekrītām decembrī un janvārī. Bet baidos, ka tas nebija kovida dēļ, bet tādēļ, ka nenoorganizējām pastiprinātu ārstēšanu kardiovaskulārajām un onkoloģiskajām saslimšanām. Tas mums noteikti jāpēta, jo tas ir ļoti svarīgi nākotnei. Mēs nedrīkstam uzvesties kā amēbas, bet nepieciešams izvērtēt un vismaz nedaudz paredzēt uz priekšu. Jāsaprot, ka infekcijas pirmās paņem novājinātus cilvēkus, tāpēc mums ir vairāk jā rūpējas par šiem cilvēkiem. Taču pirmo reizi visas cilvēces vēsturē notikusi būtiska izmaiņa – cilvēki ir gatavi zaudēt materiāli, lai glābtu dzīvības. Izskatās, ka noticis lūzuma punkts cilvēka psiholoģijā.

„VIENALGA, CIK LIELĀ LABKLĀJĪBĀ MĒS DZĪVOSIM, JA NAV INTERESANTI, NAV JĀDZĪVO SIMT UN SIMT DIVDESMIT GADU. IR JĀBŪT DARBAM, HOBIJAM, NODARBEI, KAS RADA INTERESI PAR DZĪVI.”

Kovidlaikā mēs visi esam hroniskā stresā, bet, kā zināms, tas atsaucas arī uz sirds un asinsvadu sistēmu. Zināms stress cilvēkam ir vajadzīgs, taču pārlietu liels gan nav labi. Jo hronisks stress rada pārēšanos, pārēšanās – lieko svaru, tas – paaugstinātu asinsspiedienu, nepareizu cukura vielmaiņu.

Esat teicis: „No stresa nav jāizvairās, stress ir jāsaprot.” Ko nozīmē izprast stresu?

Tā ir spēja atšķirt svarīgo no mazāk svarīgā. Piemēram, sasitat mašīnu. Nu, slikti. Paldies dievam, ka esat dzīvs! Grūtākais ir saprast robežu, atrast līdzsvaru. Arī maziem bērniem augot nepieciešamas grūtības, nevar visu laiku stāstīt, ka viņi ir princeses un prinči, kurus tur aiz rociņas, un sola, ka viss būs labi.

Kā pateikt stresam „om”?

Par to „om” es diezgan labi zinu, jo mana otrā vecmāmiņa – Ērgļa kundze – audzināja mani jogā. Meditācija ir ārkārtīgi svarīga. Mana meditācija dažkārt ir pavadīt nakti mežā. Kad man prasa, ko es tur daru, atbildu, ka ar mani neviens nerunā, un vismaz varu runāt ar briežiem, mežacūkām un



vilkiem... Arī darbā, ja jādara kaut kas, kas ne gluži patīk, ir svarīgi nonākt meditējošā stāvoklī, jo tad var to vieglāk izturēt. Bet, otrkārt, ir jāvelk maska un jāiet ārā no mājas! Un, cik ātri vien visu var attaisīt, tik ātri viss ir jātaisa vaļā! Piekrītu, ka mums jāpārkāpj tā aste. Vakcinācija ir ceļš uz brīvību, kas mums ir jāasniedz. Jo mēs nevaram, nedrīkstam šādi dzīvot! Būs viena daļa cilvēku, kas negribēs nemaz nākt ārā, bet mums pārējiem ir jādzīvo. Protams, drošībā. Neaicinu uz nepārdomātu rīcību, bet jāmeklē ceļš uz brīvību. Pēteris Apinis jau to aprakstīja... Zinātnieki strādā, lai nākotnē vakcīnas vairs nevajadzētu špicēt, bet tās varētu iepūst degunā vai apēst kā mazu zirnīti. Nemaz nerunājot par depovakcīnām, kas iedarbosies uz ilgu laiku, kā tas, piemēram, ir pret pneimokoka infekciju. Varbūt kādreiz mazam bērnam iedos vakcīnu pret kovidu, un varbūt tā būs perorālā formā.

Pagājušā gada nogalē prognozējāt, ka, sākot no pavasara, gaidāms liels pacientu pieplūdums un būs pieprasījums gan pēc veselības pārbaudēm, gan pēc visa veida sirds operācijām, kas varētu nozīmēt rindu pieaugumu...

...un pacienti nāk! Bet mēs redzam, ka vairāk ir akūtu pacientu, jo ārstēšana ir iekavēta. Tas bija arī sagaidāms. Labā ziņa ir tā, ka nevienu brīdi nepārtraucām operēt un turpinājām strādāt 70% robežās. Tik un tā redzam, ka pieaug akūto pacientu skaits. Diemžēl arī jaunus cilvēkus pēc dažādām kardiopulmonālām reanimācijām zaudējam tāpēc, ka pieejamība nav bijusi pietiekami liela. Šis ir tests, kas parāda, cik liela nozīme ir medicīnas pieejamības brīvības pakāpei – jo lielāka pieejamība, jo mazāka ir mirstība un invalidizācija. Šo laiku var lieliski izmantot, lai daudz ko mācītos nākotnei.

Pirms vairāk nekā pieciem gadiem kā aktuālāko problēmu minējāt insultu. Vai kaut kas ir mainījies?

Arī šobrīd insults joprojām ir problēma Nr. 1. Ļoti cieši sadarbojamies ar neirologiem, ir tā sauktā neirokardioloģija, jo 75–80% gadījumu insulti ir aritmiju rezultāts. Taču šodien mēs ar to varam cīnīties trīs veidos. Pirmkārt, ar medikamentiem – orāliem antikoagulantiem, kas ir labāki nekā agrāk. Tā ir ļoti laba ziņa. Otrkārt, gribu palielināt, ka mums ir jauna, perspektīva komanda, kas nodarbojas ar dažāda veida katetru ablāciju, atjaunojot pareizu sirds ritmu. Mums ir izdevies samazināt Latvijā infarktu skaitu, un domāju, ka līdzīgi izdosies arī ar insultiem, bet līdz tam vēl jāpagaida. Treškārt, kad neviena no iepriekš nosauktajām metodēm nav iespējama, var izmantot invazīvas kardioloģijas metodes.

Kāda ir nākotnes medicīna kardioloģijas nozares kontekstā?

Šobrīd notiek revolūcija medikamentos, un vēl vairāk varam uzlabot kardiovaskulāro veselību, samazinot riskus. Ir vesela virkne medikamentu, kas palīdzēs samazināt ķermeņa masu, līdz ar to sakārtot cukura vielmaiņu un samazināt holesterīna līmeni. Tāpat ir medikamenti, kurus izvēlēsies pēc ģenētiskām klasēm. Arvien vairāk dodamies virzienā, kur tiks ārstētas nanodaļiņas šūnu līmenī. Nākotnē būs robotķirurģija, bet nevajag domāt, ka mūs operēs roboti ar lampiņām. (*Smejas.*) Tās būs palīgierīces, kas palīdzēs piekļūt tādām vietām, kur cilvēka roka pašreiz nesniedz. Labā ziņa, ka Kardioloģijas centrā ļoti daudz ārstu ir stažējušies ārpus Latvijas. Vienmēr esmu teicis, cik svarīgi ir dabūt to lielpilsētas gaisu, to franču *blue ocean*

teoriju, lai būtu sajūta, ka okeāns ir bezgalīgs, ka pasaulē vari justies kā mājās, un, aizbraucot uz citu valsti, tev nav bail, bet ir viegli. Es ticu sapņu medicīnai, ka nākotnē caur džoistikiem varēsim ielaist „skudras”, kas apvilks tādu kā žogu, piemēram, ap onkoloģiski bojātām šūnām, un tad vispirms nāks „sapieri”, kas spridzinās, un pēc tam „celtnieki”, kas no šūnām uzcelš visu no jauna pa vienam ķieģelītim. Tā kā kara spēlēs... Un tad vien atliks tikt galā ar emocijām. Šī iemesla dēļ domāju, ka mākslīgais intelekts pēc definīcijas nevar uzvarēt, jo tas nepazīst kaunu, bailes, mīlestību un greizsirdību.

Ja jums vajadzētu norādīt uz kardioloģijas nozares attīstības galvenajiem pieturpunktiem, kuri tie būtu?

Nupat atzīmējām trīsdesmit gadu, kopš Latvijā ir invazīvā kardioloģija, savukārt 2019. gadā svinējām sirds ķirurģijas piecdesmit gadus. Invazīvā kardioloģija attīstījusies uz sirds ķirurģijas bāzes. Ja tagad paskatāmies atpakaļ, tā bija superrevolūcija! Slavenais ķirurgs Teodors Bilrots savulaik teica, ka visi, kas pieskarsies sirdij, iegūs savu kolēģu nicinājumu un nopēlumu. Iztēlojieties, kāda bijusi attieksme! Sirds operācijas sāka veikt tikai pagājušā gadsimta 50. gados. Padomju Savienībā bija laba sirds ķirurģija, un bērnu sirds ķirurģija – ļoti augstā līmenī. Savienojot zināšanas un tehnoloģijas, radās sprādziens. Nevaru nepieminēt nupat mūžībā aizgājušo profesoru Jāni Volkolākovu un viņa skolnieku kardiologu Uldi Kalniņu, manu profesoru un skolotāju, kurš kopā ar tālaika veselības ministru Zemvalda kungu, kura arī diemžēl vairs nav, dibināja Latvijas Kardioloģijas centru. Liels paldies jāsaka arī profesoram Romanam Lācim, kas nepretojās invazīvās kardioloģijas saplūšanai ar kardiķirurģiju, jo deviņdesmitajos gados citur pasaulē tas, ko šodien saucam par multidisciplināru komandu, vēl nebija populāri. Ulda Kalniņa loma ir milzīga tāpēc, ka viņš ieviesa uz pierādījumiem balstītu medicīnu, jo tā spēj padarīt kopējo sistēmu daudzreiz labāku. Tolaik visi bijām jauni, radoši cilvēki, kuri nebaidījās, un mēs nokļuvām pasaules ritenī. Bet tad, kad esi tur nonācis, galvenais ir noturēties. Līdzīgi kā karuselī... Kopš 2005. gada strādājam pasaulē ar ļoti daudziem startapiem – mazām izmēģinājuma stacijām, jo lielākoties tā tiek organizēta medicīna pasaulē. Ir svarīgi būt apritē, jo tad var labāk izprast „virtuves lietas”.

„JAUTĀT, CIK ILGI BŪS OPERĀCIJA, IR LĪDZĪGI, KĀ PRASĪT, CIK ILGĀ LAIKĀ PĀRLĒKSIET PĀR BEZDIBENI? VIENĀ SEKUNDĒ. JA PĀRLECAT! JA NEMĀKAT, TAD NEPĀRLĒKSIET. BET IR JĀVAR TO IZDARĪT.”

Ja paskatāmies trīsdesmit gadu griezumā, kā cilvēkiem varēja palīdzēt tolaik un kā tagad? Tā ir diena un nakts? Nesalīdzināmi! Lāzers un nakts!

Šodien ir vakcīnas pret aterosklerozi...

...un mēs jau tās izmantojam pētniecībā. Šodien mēs operējam deviņdesmitgadīgus un simtgadīgus cilvēkus, no tiem ļoti daudzi ir žiperīgi. Man bija divdesmit pieci gadi, kad veicu pirmo angioplastiju jeb sašaurināto asinsvadu paplašināšanas

operāciju. Tolaik tie bija četrdesmit piecus gadus veci pacienti, par kuriem domāju – nu, tādi vecāki cilvēki. (Smejas.) Piecdesmit piecos gados vispār jau pensionāri, bet cilvēkiem ap sešdesmit palīdzēt likās augstākā humānisma izpausme. (Smejas.) Bija uzskats, ka vecākiem cilvēkiem nedrīkst veikt sirds operācijas, bet tagad tieši otrādi – vārstules mainām ne jaunākiem par septiņdesmit pieciem gadiem. Kad deviņdesmito gadu vidū mācījos Austrālijā pie sava otra lielā skolotāja Andra Saltupa, viņi ārstēja pacientus virs astoņdesmit. Tagad mums tā ir ikdiena. Tāpēc visi, kas runā par Latvijas izmiršanu... Tā ir tāda muldēšana! Simt gadu un vēl pēc laika – simt divdesmit gadu ir mūsu realitāte.

Jūs par to runājat jau daudzus gadus. Atceros jūsu vārdus: „Ja nākotnē cilvēks dzīvos līdz simt divdesmit gadu vecumam un divdesmit gados viņš apprecēsies, tātad ar otru cilvēku viņam būs jānodzīvo kopā simt gadu. Taču tas nav tik vienkārši. Tā lieta var apnikt.” Aizdomājos, vai nevar tā būt, ka dzīvot tik ilgi arī apnik? Dzirdu apkārt, ka cilvēkiem jau pusmūžā trūkst motivācijas.

Te mēs nonākam pie jautājuma, kāda ir interese par dzīvi? Esmu daudz domājis par to, ko Stīvens Hokings teica, un tagad Īlons Mask... Skaidrs, ka cilvēcei vajag kaut ko jaunu, un viens no izaicinājumiem ir kosmoss. Skaidrs, ka Marsa iekarošana – tā būs realitāte. Nezinu, vai gluži uz Marsu tikšu, es tā kā uz Mēnesi taisījos lidot... (Smejas.) Šis ir gadsimts, kad jādomā par jaunu filozofiju. Dzīves ilgums un dzīves kvalitāte, manuprāt, ir tieši saistīta ar izglītības līmeni un harmoniju. Ikvienā kultūrā – sengrieķu, Austrumu, Rietumu – svarīga ir harmonija. Arī mūzikā. Ja liksiet skaņu jūkli, būs disharmonija. Jūs teicāt, ka cilvēkiem var apnikt dzīvot. Bet dzīve ir tāds pats mākslas darbs! Nedrīkst būt vienmuļības. Jo redziet, ko tas kovids izdarīja – cilvēki vienmuļības dēļ sāk jukt prātā – katru rītu viens un tas pats, tik un tik saslimuši, tik un tik miruši, to un to jūs nedrīkstat darīt. Tas ir pēc Prusta... Ja jūs zināt, ka esat nemirstīgs, un nākamā diena ir tāda pati kā iepriekšējā, tad jūs sajūkat prātā. Jo cilvēkam ir jādod cerība! Arī harmoniskā sabiedrībā ir kā komandā – ir viens, kurš met vārtus hokejā un grib būt zvaigzne, lai gan tikpat liela nozīme ir pārējai komandai, arī tiem cilvēkiem, kas apkalpo komandu. Arī medicīnā ir tūkstošiem cilvēku, kas strādā godprātīgi, bet jūs viņus nekad neintervēsiet.

Tāpēc, ka viņi klusi strādā, nevis iet un muld apkārt. (Smejas.) Es gan cenšos ne tikai runāt, bet arī strādāt. Kā mana mamma mēdz teikt – labāk izdari, nevis tik daudz muldi!

Pirms pāris gadiem jūsu mamma LTV filmā brīnījās, kā no ielas puisēja kļuvāt par profesoru. Ko tas īsti nozīmē – ielu puiselis?

Jo es uzaugu uz ielas! Tas bija tāds laiks – dzīvoju Ventspils ielā, Pārdaugavā, mācījos centra skolā, blakus Vecrīga. Un nebija tikai labais, jaunieši aizgāja bojā. Man pašam tagad ir divi mazbērni. Mazā Elīza ir špicbuks, viņai ir divi gadi, Ernestam būs septiņi gadi, viņš iet futbolā. Skatos, kā viņi aug... Kā jau iepriekš teicu, uzskatu, ka bērniem ir jāsašauras

ar grūtībām. Dozēti, protams! Bērniem jā māca, ka dzīvē viss netiek pasniegts uz paplātes, bet pašam arī kaut kas jā dara. Par to arī mana mamma runāja... Taču dziļākajā būtībā man par to „profesoru” nāk smieklī. Kā mans draugs, flamenko ģitārists Andris Kārklīšs teica – mums katram jā kopj savas šizofrēnijas! Tāpēc katru rītu jāiet aukstā dušā, lai tie mērkaķi, kas tur iekšā runā, mazliet nomierinās. (Smejas.) Jebkuram no mums ir dažādas šķautnes, bet tā „profesora” šķautne man noteikti nav galvenā. Tas viss nāk komplektā. To man savulaik mamma un tēvs mācīja, un to es mācīju saviem bērniem – ir jā dara savs darbs pēc iespējas labāk, un viss būs, arī finanses. Laime, ja ir arī ģimene un draugi, bet tagad esmu sapratis, ka vissvarīgākais, lai tev pašam ar sevi būtu interesanti. Jo tad tu kļūsti neatkarīgs. Man vislielākā vajadzība ir brīvība, protams, tiktāl, cik tā neaizskar citus cilvēkus. Ja ir iekšējā brīvība, ja ir substrāts, par ko domāt, automātiski kļūsti neatkarīgs. Tā ir liela laime. Lai justos labi, kaut kas jā dara. Piemēram, fiziska slodze ir ideāls veids.

Zinu, ka spēlējat tenisu, vēl arī basketbolu un hokeju. Kovidlaikā...

...tā ir liela problēma, jā. Mēģinu kaut ko citu darīt, paldies dievam, varēja aizbraukt paslēpot, bet es uzskatu, ka sports ir maksimāli ātri jāatjauno. Labi, ka laikapstākļi tagad ļaus doties ārā, jo, kā zināms, mentālos saasinājumus ar sportu var samazināt.

Starp citu, atgriežoties pie iespējas nodzīvot garu mūžu, kā jums pašam izdodas padarīt savu dzīvi interesantu? Sapņojot par dažādiem projektiem un domājot par nākotnes medicīnu?

Varbūt tas atkarīgs no dzimtas, kurā esi audzis. Mēs bērnībā mācāmies dzejoļus un lasām, domājam, ka tas ir teorētiski, bet īstenībā jau tā nav. Kaut vai Raiņa „Gūt var dodot, gūt var ņemot, dodot gūtais neatņemams”... Profesors Muižnieks mums nolasīja lekciju par DNS un RNS. Vienkāršoti runājot, par to, kā ārējā vide ietekmē DNS. Līdzīgi, kā jūs izturaties pret ārējo vidi, tā izturas pret jums. Ar laiku motivācija mainās, daudzas lietas vairs nav tik svarīgas. Kādreiz svarīgi bija visādi apliecinājumi, medaļas un ordeņi, līdz aptver, ka visinteresantāk ir būt procesā. Bez liekulības... Tā ir laime, ka varu strādāt kopā ar cilvēkiem, kuri bijuši mani skolnieki, un reizēm jūtos kā filmu uzņemšanas laukumā. To, starp citu, es pa īstam gribēju – uzņemt filmas, kļūt par kinorežisoru. Dzīve jau arī ir kā filma... Pēc mūsu sarunas došos augšā uz sanāksmi, kur būs tik interesanti! Kopā ar ķirurgiem un pulmonologiem – multidisciplināru komandu – strādājam pie ģenētikas kalkulatora. Tā ir nākotnes medicīna. Varbūt tā būs pēc desmit gadiem, bet mēs esam vieni no pionieriem. Tas nav nekas cits kā „Alise Brīnumzemē” – ja jūs gribat palikt uz vietas, jums ir jāskrien ātrāk. Nav variantu! Vai arī – vakardien bija operācija... Skatījos kā filmā – ķirurgi, anesteziologs, māsa, un atkal kaut kas tiek radīts. Kad mums prasa nosaukt nostrādāto stundu skaitu, man tas šķiet debili, piedošanu, man cita vārda nav. Kā var medicīnā nosaukt slodzi?! Tu strādā labākajā veidā, kādā vari. Jautāt, cik ilgi būs operācija, ir līdzīgi, kā prasīt, cik ilgā laikā pārlēksiet pār bezdibeni? Vienā sekundē. Ja pārlecāt! Ja nemākat, tad nepārlēksiet. Bet ir jāvar to izdarīt. Es gribētu uzsvērt radošumu, sajūtu, ka tu dzīvi dzīvo ar baudu.



Tas ir no Oldingtona, eksistenciālistiem. Es nerunāju par to baudu, kā tajās meiteņu un puiku grāmatās „Cieties. Mīli. Ēd”, bet par prieku, kuru gūsti no dzīves. Arī bērnam nevajag kotlešu mammu. Esmu redzējis spurainās pusaudzes, skatoties uz savām mammām, kuras uzstājas publikas priekšā. Tas mirdzums acīs! Nesaku, ka bērnam nevajag kotleti, bet viņam vajag mammu un tēti, kuri kaut ko rada. Tas ir stāsts gan par meža audzēšanu, gan lauku apstrādi, par jebko. Mēbeļu taisīšanu... Man ir tā laime, ka man ir daudz draugu, un tā ir bauda redzēt, ka cilvēki dara to, kas viņiem patīk.

Cik dažādos projektos jūs šobrīd darbojaties?

Daudzos.

Desmit? Divdesmit?

Pārāk daudz! Par daudz... Vienmēr atceros, ka profesors Jānis Stradiņš savā septiņdesmit piecu vai astoņdesmit gadu jubilejā teica, ka viņš īsti sevi nevarot nosaukt par zinātnieku, jo esot „izmainījies sīkās lietās”, darot daudzas dažādas lietas. Es, protams, nesalīdzinu sevi ar viņu, bet arī man sanāk darīt ļoti daudz paralēli. Mani šobrīd ļoti aizrāvuši ideja mācīties mācīt. Man ir labs draugs Pauls Feldmanis, tenisa treneris, mums ir bērnu skola... Īstenībā tas ir no Selindžera „Uz kraujas rudzu laukā”, ka dzīves jēga ir tā, ka bērni spēlējas, un tu centies pasargāt, lai viņi nenokrīt no tās kraujas. Medicīnā redzu, ka mums bija milzīgs pārrāvums profesūrā, un tagad tas jāaizpilda. Bērni nav vainīgi, ka mēs nemākam īsti iemācīt. Apbrīnoju skolotājus, būt par pedagogu ir supertalants – prast iemācīt, ieinteresēt.

„ŠIS IR GADSIMTS, KAD JĀDOMĀ PAR JAUNU FILOZOFIJU. DZĪVES ILGUMS UN DZĪVES KVALITĀTE, MANUPRĀT, IR TIEŠI SAISTĪTA AR IZGLĪTĪBAS LĪMENI UN HARMONIJU.”



Lasīju, ka jums kopā ar kolēģiem ir vēlme kādreiz izveidot tehnoloģisku parku, kurā katrs varētu izstaigāt sirdi. Vēl kopā ar dēlu Kristapu jums ir iecere par smiltsērķšķiem. Tas bija milzīgs projekts, un dēls to ir paveicis. Mēs tur visa ģimene esam iesaistījušies. (Smejas.) Dēls izstrādājis superjaunu CO₂ metodi, kas var ekstrahēt ārkārtīgi smalkas dabas vielas, un tagad ir iegūta iekārta, vienīgā Baltijā – eksperimentāla rūpnīca.

Vai mērķis ir uz smiltsērķšķu sēklu eļļas bāzes izstrādāt inovatīvu medikamentu?

Tas ir ceļš uz līdzekli, kas var palīdzēt profilaktiski, preventīvi, bet es nesauktu to par medikamentu, lai gan tas ir ceļš uz jaunām medikamentu klasēm, idejām par bioloģiskajiem medikamentiem. Smiltsērķšķus, kā zināms, sauc par *superdrugs*, jo smiltsērķšķu eļļās ir gan omega-3, omega-6, omega-7 taukskābes un daudzas citas labas vielas. Sintētiskā medicīna, kā zināms, samazinās. Kad es augu, sintētiskais krekliņš likās labākais, kas vien var būt, bet tagad...

Ir vēlme atgriezties tuvāk dabai?

Jā, bet nenovienkāršojot to. Kā Einšteins teica – mums jāp dara lietas vienkāršas, bet mēs nedrīkstam tās vienkāršot.

Ko otrs dēls dara?

Viņš ir kardiķirurgs, tūlīt beigs rezidentūru, un tas ir interesanti – mums reizēm sanāk kopā operēt.

Tātad jūs pats vēl operējat?

Un kā vēl! Šogad to esmu darījis daudz vairāk nekā iepriekš. Man ir ļoti svarīgi pašam operēt viena iemesla dēļ – es nevaru iztēloties, ka varu runāt vai mācīt par medicīnu, ja pats to nedaru. Esmu atkal sācis dežurēt, ko nebiju kādu

laiku darījis, un vispār novērtēju mūsu komandas solidaritāti. Labā ziņa – mazāk dodoties ārpus Latvijas, vairāk varam pievērsties savām lietām, pamanīt plaisas sienā vai kur lampiņa nav ieskrūvēta. Šī gada laikā daudz esam sakārtojuši, un par to es priecājos.

Vai jebkurš pacients var tikt pie daktera Ērgļa?

Jā, bet tad man būtu jāmet visi citi darbi pie malas... Es vienmēr esmu uzsvēris, ka mums Kardioloģijas centrā ir lieliska komanda, kura ir pieejama jebkuram Latvijas iedzīvotājam, sākot no prezidenta un beidzot ar cilvēku, kurš dzīvo zem tilta. Mums ir viena ārstēšanas politika, bet katram ārstam, protams, ir savas ārstēšanas nianšes, un dažādiem pacientiem vajadzīgi dažādi ārsti. Ārstēšana ir komandas darbs, un grūtākos gadījumus tāpat apspriežam.

Iepriekš, stāstot par smiltsērķšķu projektu, teicāt „mēs tur visa ģimenes esam iesaistījušies”. Kāpēc jums svarīgi piedalīties?

Pirmkārt, tāpēc, ka mums ir tie smiltsērķšķi. Otrkārt, tāpēc, ka man ir interesanti, ja kādam ir interesanti, un ir kāda jēga. Jebkurš vecāks grib, lai viņa bērniem ir labi. Man dažkārt pārmet, ka es nesaprotu, ka viņiem vajag vēl labāk. Atgriezīties pie tā, ko runājām iepriekš... Vienalga, cik lielā labklājībā mēs dzīvosim, ja nav interesanti, nav jādzīvo tie simt un simt divdesmit gadi. Ir jābūt darbam, hobijs, nodarbei, kas rada interesi par dzīvi. Protams, kādreiz var tā būt, ka pamostaties no rīta, viss riebjas, negribat ne ar vienu runāt. Bet, ja jūs zināt, ka iziesiet dārzā un skatīsieties, kas ir izdīdzis, vai tā sniegpulkstenīte ir uziedzējusi, vai tas kociņš ir paaudzies, vai gluži pretēji – tie maitas, brieži un aļņi, aprijuši galotnītes, tad tā ir interese par dzīvi. Tā ir motivācija. Un vēl viena motivācija ir tā, ka dzīve ir jādzīvo. Dzīve ir smags darbs.